

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Факультет урбаністики та просторового планування
Кафедра політичних наук і права

Липова (Дяк) Тетяна Ігорівна

**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КОМПЕНСАЦІЄЮ ШКОДИ ВЛАСНИКАМ ЖИТЛОВИХ
ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА, ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ**

*Кваліфікаційна робота на здобуття другого
(магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 281
“Публічне управління та адміністрування”*

Науковий керівник:

професор кафедри політичних
наук і права, д. держ. упр., проф.
Андреєв С. О.

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність теми	<ul style="list-style-type: none">• Масові руйнування житлового фонду внаслідок збройної агресії• Соціально-економічні наслідки втрати житла• Необхідність ефективних механізмів компенсації в системі публічного управління
Мета дослідження	<ul style="list-style-type: none">• Аналіз механізмів державного управління компенсацією шкоди• Обґрунтування напрямів їх удосконалення
Наукова новизна	<ul style="list-style-type: none">• Комплексний підхід до компенсації шкоди як управлінського механізму• Виявлення прогалин нормативно-правового та організаційного забезпечення• Систематизація інструментів компенсаційної політики
Об'єкт дослідження	<ul style="list-style-type: none">• Державне управління у сфері компенсації шкоди
Предмет дослідження	<ul style="list-style-type: none">• Механізми державного управління компенсацією шкоди
Проблема дослідження	<ul style="list-style-type: none">• Невідповідність існуючих механізмів масштабам завданих руйнувань

ЗАВДАННЯ, МЕТОДИ ТА СТРУКТУРА ДОСЛІДЖЕННЯ

Завдання дослідження

- Аналіз правового регулювання компенсації шкоди
- Дослідження організаційно-правових механізмів
- Оцінка практики реалізації компенсаційних процедур
- Виявлення проблем і прогалин
- Розробка пропозицій з удосконалення механізмів

Методи дослідження

- Аналіз і систематизація нормативно-правових актів
- Порівняльний аналіз (український та міжнародний досвід)
- Експертні інтерв'ю
- Прогнозування

Структура роботи

- Вступ
- Розділ 1. Теоретичні аспекти державного управління у сфері компенсації шкоди, завданої власникам житлових об'єктів нерухомого майна внаслідок збройного конфлікту
- Розділ 2. Стан механізмів державного управління у сфері компенсації шкоди завданої власникам житлових об'єктів нерухомого майна внаслідок збройного конфлікту
- Розділ 3. Шляхи вдосконалення державного управління компенсацією шкоди завданої власникам житлових об'єктів нерухомого майна збройним конфліктом
- Висновки
- Список джерел, додатки

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КОМПЕНСАЦІЇ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВЛАСНИКАМ ЖИТЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

1.1. Сутність та принципи державного управління у сфері компенсації шкоди власникам житлових об'єктів нерухомого майна, завданої внаслідок збройного конфлікту

Сутність механізму

- Сукупність методів, способів і інструментів впливу держави
- Орієнтація на досягнення конкретної соціально значущої мети
- Поєднання правових норм, адміністративних процедур і ресурсів
- Є інструментом реалізації державної політики захисту майнових прав
- Забезпечує трансформацію управлінських рішень у практичні дії
- Координує взаємодію центральних і місцевих органів влади

Принципи

- Верховенство права
- Захист прав і гідності людини
- Соціальна справедливість
- Прозорість і відкритість процедур
- Баланс державних і місцевих інтересів

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КОМПЕНСАЦІЇ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВЛАСНИКАМ ЖИТЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

1.2. Місце механізму державного управління компенсацією шкоди власникам житлових об'єктів нерухомого майна, завданої внаслідок збройного конфлікту, серед механізмів державного управління. Його цілі, завдання, функції та ресурси

Місце механізму в системі держуправління	<ul style="list-style-type: none">• Формується як обов'язок держави, що випливає з правової природи збройної агресії (надзвичайна ситуація відповідно до Кодексу цивільного захисту України)• Інтегрується у систему: цивільного захисту; житлової політики; соціальної та фінансової політики; післявоєнного відновлення; цифрового врядування• Має міжгалузевий та координаційний характер
Рівні та суб'єкти реалізації	<ul style="list-style-type: none">• Центральний рівень: формування політики, нормативне регулювання, фінансування• Регіональний рівень: координація, моніторинг, розподіл ресурсів• Рівень громад: фіксація пошкоджень, робота комісій, взаємодія з населенням• Спеціалізовані інституції: експертні та фахові організації
Цілі механізму	<ul style="list-style-type: none">• Відновлення порушених майнових і житлових прав громадян• Реалізація державної політики післявоєнного відновлення• Забезпечення прозорості, справедливої та підзвітної системи компенсації• Зміцнення довіри до державних інституцій та соціальної стабільності.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КОМПЕНСАЦІЇ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВЛАСНИКАМ ЖИТЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

1.2. Місце механізму державного управління компенсацією шкоди власникам житлових об'єктів нерухомого майна, завданої внаслідок збройного конфлікту, серед механізмів державного управління. Його цілі, завдання, функції та ресурси

Ключові завдання

- Облік і фіксація пошкодженого та знищеного житла
- Оцінка шкоди та визначення форми компенсації
- Координація дій між органами влади різних рівнів
- Забезпечення єдності процедур і недопущення дублювання рішень
- Ефективне використання бюджетних і міжнародних ресурсів

Функції

- Організаційна; координаційна; регуляторна; наглядова; інформаційно-аналітична; комунікаційна; інноваційна; прогностична.

Ресурси та інструменти

- Правові: закони, підзаконні акти, урядові постанови
- Фінансові: державний і місцеві бюджети, донорська допомога
- Інформаційні: реєстри, цифрові сервіси, аналітичні бази
- Кадрові та технічні: експерти та комісії.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КОМПЕНСАЦІЇ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВЛАСНИКАМ ЖИТЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

1.3. Міжнародний досвід державного управління у сфері компенсації шкоди внаслідок збройних конфліктів

Критерії	Грузія	Боснія і Герцеговина	Хорватія	Україна
Період конфлікту	1990-ті – 2008 рік	1992–1995 (громадянська війна)	1991–1995 (війна за незалежність)	2014–2025 (війна з РФ)
Категорія отримувачів допомоги	ВПО, особи, які втратили житло на окупованих територіях	Особи, які втратили житло або зазнали пошкоджень	Власники зруйнованого житла, біженці, ВПО	Власники пошкодженого/зруйнованого житла
Механізм надання компенсації	Надання житла (нове будівництво, викуп, соціальне житло)	Грошові компенсації, реконструкція	Грошова компенсація, реституція, реконструкція	Грошова компенсація (єВідновлення), житлові
Фінансування	Держбюджет і міжнародні донори	Міжнародні фонди та державні кошти	Державний бюджет, кошти ЄС і Світового банку	Держбюджет, кошти донорів, міжнародна технічна допомога
Правове регулювання	Стратегія щодо ВПО, постанови уряду	Спеціальні закони про реституцію та компенсації	Законодавство про повернення та компенсацію житла, створення	Закон №2923-ІХ (2023), постанови КМУ №381, № 600 інші підзаконні
Грошова компенсація	Частково, не системна	Так, один із основних механізмів	Так, через відповідні комісії та рішення про право на	Так, у формі ремонту/будівництва та житлових сертифікатів
Механізм обстеження житла	Через місцеві органи, іноді за участі міжнародних партнерів	Через спеціальні комісії	Через державну комісію з технічної інвентаризації	Через ОМС, ЦОВВ, Дія, Реєстр пошкодженого майна
Цифрові інструменти	Електронний реєстр ВПО	Обмежено	Реєстри та бази даних, що розвивалися за підтримки ЄС	Дія, Реєстр пошкодженого майна
Інтеграція постраждалих осіб	Так, через програми соціального забезпечення	Частково, через кантональні програми	Так, включно з пільгами та забезпеченням довгостроковим	Так, через політику підтримки, цифрові сервіси, нові законодавчі
Міжнародно-правова позиція	Визнання тимчасової втрати житла на ТОТ	Частина мирного врегулювання	Активна співпраця з міжнародними судами та	Пошук моделей компенсації за майно на ТОТ, розробка правових

РОЗДІЛ 2. СТАН МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КОМПЕНСАЦІЇ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВЛАСНИКАМ ЖИТЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Участь у програмі здійснюється через портал "Дія", ЦНАП, нотаріуса

Особи які можуть брати участь у програмі: громадяни України, власники майна, їх спадкоємці, ЖК, ЖБК, ОСББ

Розрахунок суми компенсації здійснюється за стандартизованою системою оцінювання

Кошти компенсації мають цільове призначення та спрямовуються на роботи, послуги, матеріали, інше житло

РОЗДІЛ 2. СТАН МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КОМПЕНСАЦІЇ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВЛАСНИКАМ ЖИТЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

2.1. Нормативно-правове забезпечення процесу компенсації шкоди власникам житлових об'єктів нерухомого майна, завданої внаслідок збройного конфлікту

Блок	Назва та призначення	Ключові нормативно-правові акти
1	Забезпечення реалізації механізму компенсації (правова основа функціонування механізму)	Порядок № 381, Порядок № 600
2	Організаційно-управлінська група для ОМС (робота комісій при місцевому самоврядуванні)	Порядок № 516
3	Фіксація збитків та обстеження об'єктів (документальне підтвердження стану майна)	Порядок № 473, № 257, № 1185, № 2030, № 1342
4	Оцінка шкоди та збитків (методологія визначення розмірів компенсації)	Порядок № 326
5	Фінансове забезпечення механізму (бюджетні та цільові кошти на компенсацію)	Порядок № 118, № 879
6	Цифрове забезпечення компенсаційного процесу (автоматизація та реєстрація даних)	Порядок № 380, № 624
7	Ведення майнових реєстрів (підтвердження прав власності, технічна інвентаризація)	Порядок № 1141, № 488
8	Будівництво та проектування у післявоєнному відновленні (правила фізичної відбудови об'єктів)	Порядок № 722, № 474, № 461

РОЗДІЛ 2. СТАН МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КОМПЕНСАЦІЇ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВЛАСНИКАМ ЖИТЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

2.2. Суб'єкти державного управління, місцевого самоврядування та інші учасники механізму державного управління компенсацією шкоди, завданої власникам житлових об'єктів нерухомого майна внаслідок збройного конфлікту

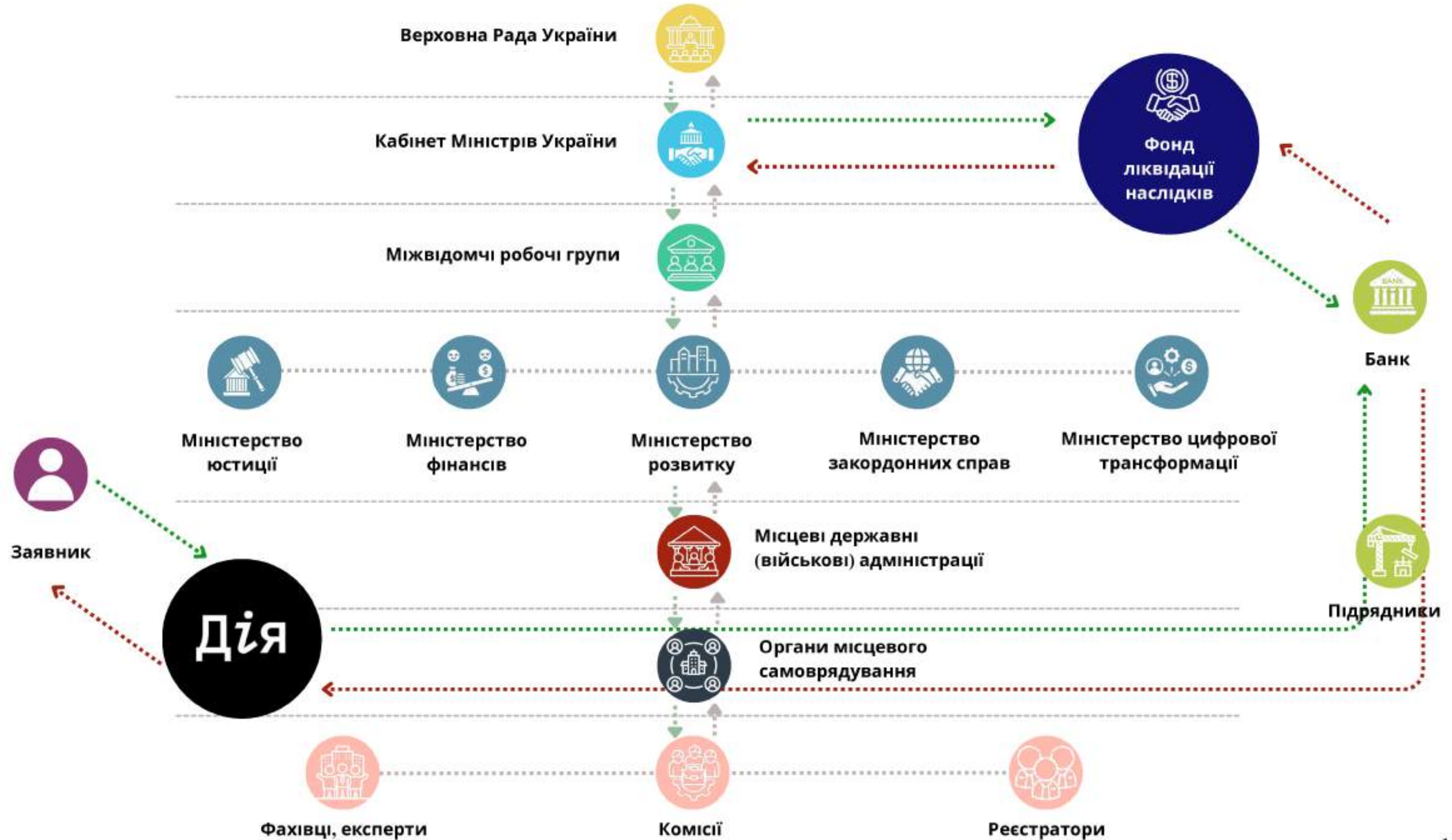
Суб'єкт/учасник	Роль та функції у механізмі компенсації	Правова база / документи
Верховна Рада України	- Законодавче забезпечення механізму компенсації- Контроль за фінансуванням та виконанням бюджету- Парламентський нагляд	- Конституція України, ст. 85, 98- Закон № 116/95-ВР (Комітети ВРУ)- Законопроект № 7198 (основа механізму)
Кабінет Міністрів України	- Формування державної політики та координація міністерств- Визначення категорій осіб, порядку та обсягу компенсації	- Конституція України, ст. 116- Закон № 794-VII- Закон № 2923-IX
Міністерства	Мінрегіон: координація державної політики у сфері житла, містобудування, благоустрою, відновлення інфраструктури Мінфін: фінансове забезпечення та виплати компенсацій Мінцифри: адміністрування Реєстру пошкодженого майна через ДП "Дія" МЗС: міжнародна координація, фонди та підтримка реєстрів	- Положення та порядки відповідних міністерств- Порядки № 600, № 381, № 624
Органи місцевого самоврядування / військові адміністрації	- Утворюють Комісії з розгляду питань щодо надання компенсації- Розгляд заяв та проведення обстежень- Надання консультацій та допомога у відновленні документів- Прийняття рішень про надання/відмову у компенсації- Верифікація використання коштів, створення робочих груп	- Закон № 2923-IX, ч.1 ст. 3- Порядок № 516, п. 7- Порядок № 381, п. 8
Інші учасники (експерти, оцінювачі, нотаріуси, банки, волонтери, ГО, підрядники)	- Забезпечують об'єктивність і достовірність рішень- Документування пошкоджень- Фінансовий супровід виплат- Професійне відновлення житла	- Регулюється положеннями Комісій та відповідними законодавчими актами

РОЗДІЛ 2. СТАН МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КОМПЕНСАЦІЇ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВЛАСНИКАМ ЖИТЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

2.3. Взаємодія органів державної влади, місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання в механізмі державного управління компенсацією шкоди власникам житлових об'єктів нерухомого майна, завданої внаслідок збройного конфлікту

Вимір взаємодії	Суб'єкти	Ключові функції	Результат
Територіальний	Держава – регіон – громада	Формування політики, координація, прийом заяв	Узгоджена реалізація компенсації
Вертикальний	ЦОВВ – ОВА – ОМС	Розподіл повноважень, методичний супровід, контроль	Ефективне управління механізмом
Горизонтальний (субсидіарність)	Громадяни, бізнес, ГО, партнери	Партнерство, участь, співфінансування	Прозорість і довіра
Виконавчий рівень	Експерти, оцінювачі, ЦНАП, реєстратори	Обстеження, оцінка збитків, оформлення	Фактична компенсація
Форми взаємодії	Усі суб'єкти	Координація, звітування, обмін даними	Підзвітність і моніторинг

Ілюстрація взаємодії

Ілюстрація взаємодії

Національний рівень

**Верховна Рада України
Кабінет Міністрів України
Міністерства та міжвідомчі групи**

На цьому рівні формується політика, нормативно-правова база, загальні рамки взаємодії та механізми фінансування

Регіональний рівень

**Мінрегіон
Місцеві державні (військові)
адміністрації**

На цьому рівні здійснюється координація, моніторинг і методичний супровід структур місцевих рівнів

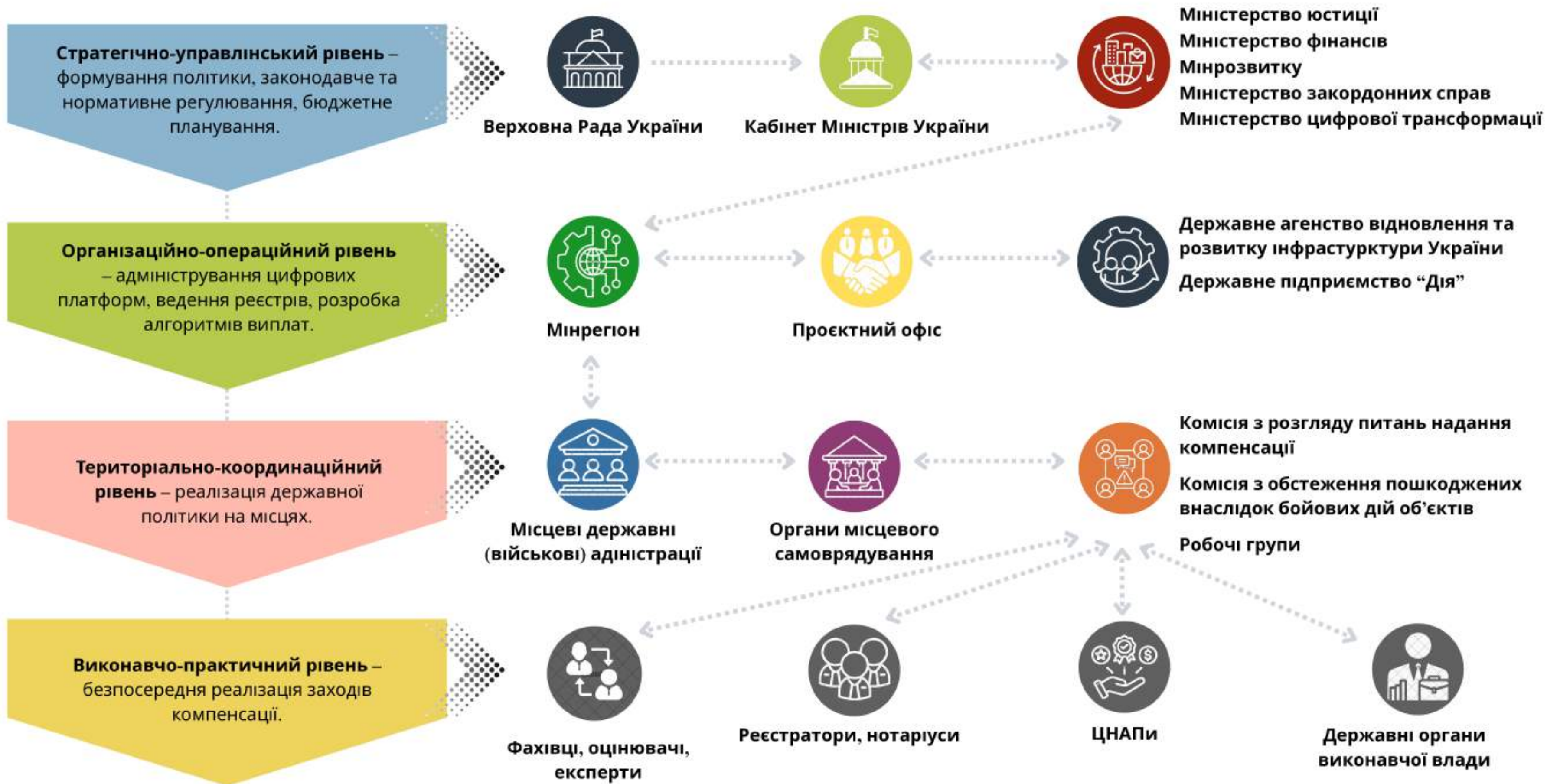
Місцевий рівень

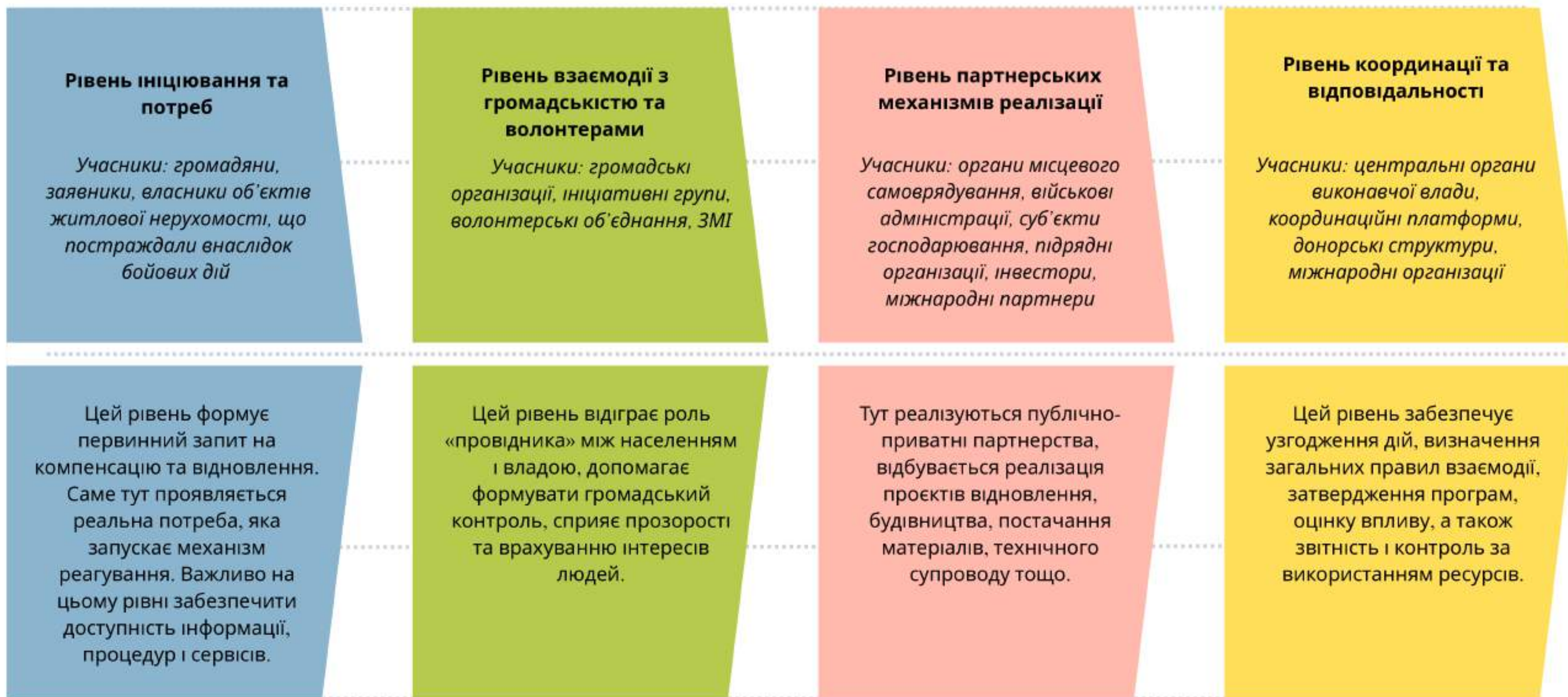
Органи місцевого самоврядування

На цьому рівні забезпечується безпосередня реалізація державної політики на територіях, а також взаємодію з заявниками, виконання процедур документування, фіксація подій, експертизи тощо

Ілюстрація рівнів взаємодії

Ілюстрація рівнів взаємодії

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КОМПЕНСАЦІЄЮ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВЛАСНИКАМ ЖИТЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА ЗБРОЙНИМ КОНФЛІКТОМ

3.1. Напрями вдосконалення нормативно-правового регулювання у сфері державного управління компенсацією шкоди

Група напрямів	Проблеми чинного регулювання	Запропоновані зміни
Державний апарат	Колізії повноважень, неуніфікований склад комісій, відсутність відповідальності	Гармонізація законодавства, єдині стандарти комісій, відповідальність
Постраждалі особи	Складність доступу, цифрові бар'єри, обмежені суми компенсації	Альтернативні процедури, соціальна орієнтація, компенсація надлишків
Суб'єкти реалізації	Неврегульована участь експертів, реєстраторів, підрядників	Акредитація, контроль якості, прозорість і доброчесність

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КОМПЕНСАЦІЄЮ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВЛАСНИКАМ ЖИТЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА ЗБРОЙНИМ КОНФЛІКТОМ

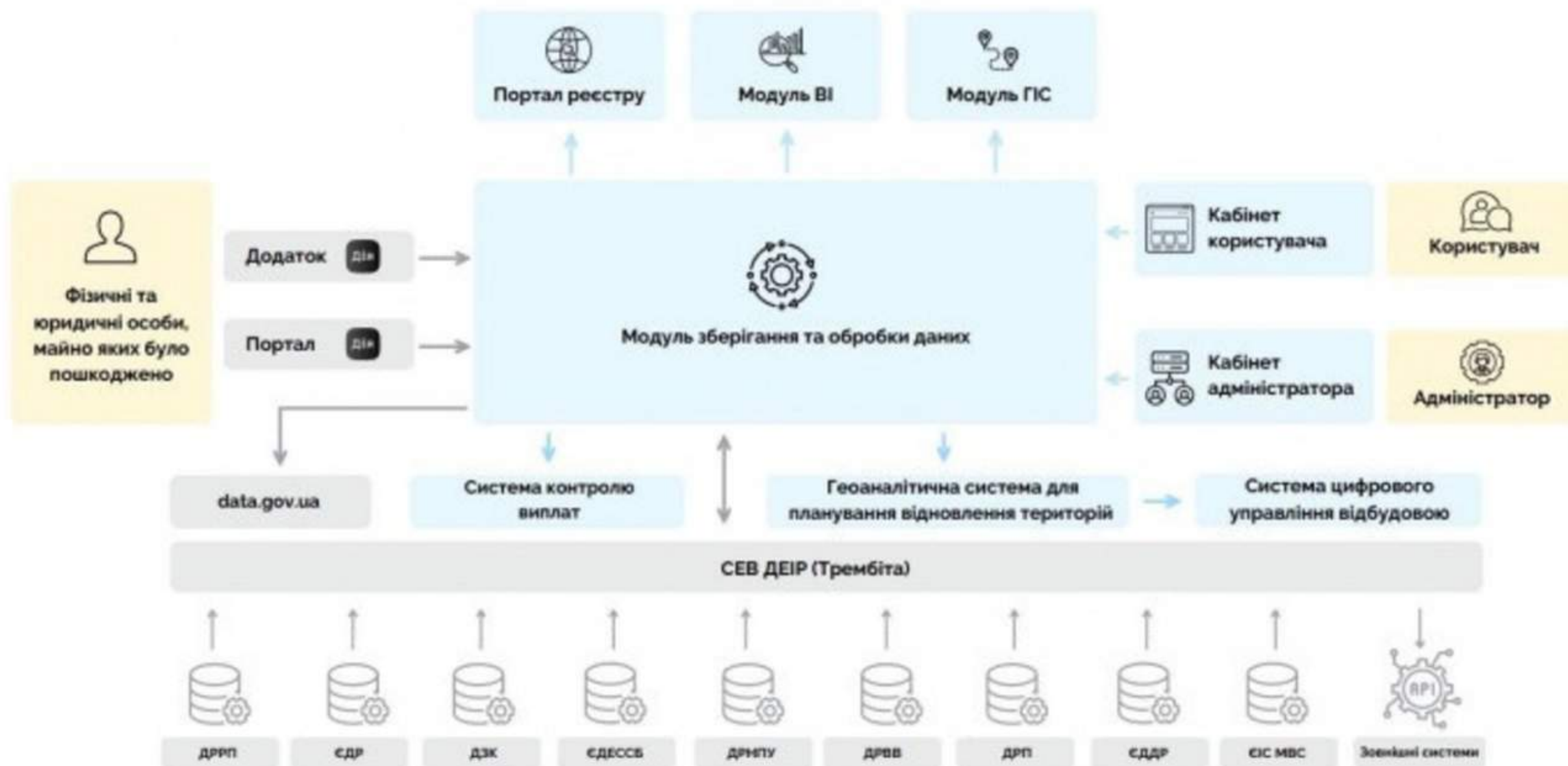
3.2. Використання технічних і аналітичних інструментів для прогнозування потреб у компенсаціях та удосконалення механізму цивільного захисту

Інструмент / рівень	Функціональне призначення	Управлінський ефект
ГІС та супутникові дані	Фіксація пошкоджень, картографування руйнувань	Оперативна оцінка масштабів шкоди
Реєстр пошкодженого та знищеного майна	Облік, верифікація, аналітика даних	Прозорість і стандартизація рішень
Інтеграція з державними реєстрами	Автоматична перевірка правового статусу	Зменшення помилок і зловживань
DREAM	Планування, моніторинг і фінансування відбудови	Прогнозування потреб та ресурсів
Технічне оснащення фахівців	Обстеження та оцінка стану об'єктів	Якість і обґрунтованість компенсації

Функціональні компоненти Реєстру

Ілюстрація функціоналу Реєстру пошкодженого та знищеного майна

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Основні висновки

- Досліджено механізми державного управління компенсацією шкоди житловому фонду в умовах збройного конфлікту та післявоєнного відновлення
- Встановлено, що нормативно-правове регулювання є фрагментованим, з наявністю колізій, дублювання повноважень і правових прогалин
- Компенсаційний механізм має багаторівневу структуру (правову, інституційну, фінансову, цифрову), взаємодія елементів якої є недостатньо скоординованою
- Виявлено системні проблеми практичної реалізації: складність процедур, тривалі строки розгляду заяв, технічні збої та неповну інтеграцію реєстрів
- Запровадження Реєстру пошкодженого та знищеного майна визначено як ключову основу цифровізації та доказовості компенсаційної політики

Ключові рекомендації

- Розглядати механізм компенсації як комплексний інструмент публічного управління, інтегрований у політику відновлення
- Систематизувати та узгодити нормативно-правову базу, усунути колізії й дублювання повноважень
- Посилити інституційну спроможність органів місцевого самоврядування (кадрово, методично, технічно)
- Розвивати цифрові та аналітичні інструменти (реєстри, моніторинг, прогнозування)
- Орієнтувати компенсаційну політику на принципи справедливості, доступності та довіри громадян

ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Практичне впровадження

- результати дослідження можуть бути використані у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування при формуванні й реалізації політики компенсації шкоди житловому фонду
- запропоновані підходи до систематизації нормативно-правового регулювання можуть бути застосовані під час підготовки та коригування підзаконних актів і методичних рекомендацій
- висновки роботи можуть слугувати аналітичною основою для діяльності компенсаційних комісій та підрозділів, відповідальних за прийом і опрацювання заяв громадян.

Прикладне значення

- використання результатів при вдосконаленні процедур фіксації та оцінки пошкодженого і знищеного майна
- застосування рекомендацій у процесі розвитку цифрових реєстрів та інтеграції з системою DREAM
- можливість використання матеріалів роботи у навчальних програмах і підвищенні кваліфікації посадових осіб

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

